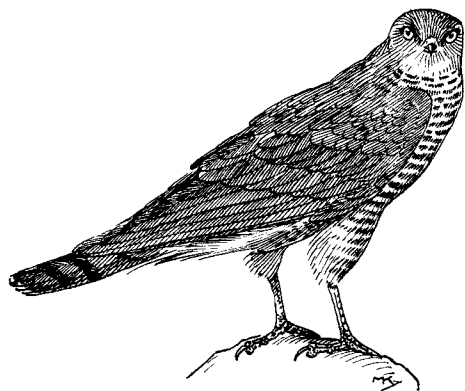

Uit de convo's

Het jaar 1979 rond, met enige interessante vogelwaarnemingen

door Loek Scholtens

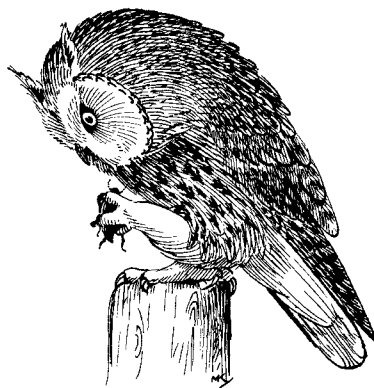
Na de strenge sneeuw-, ijzel- en vorstrijke winter, valt eindelijk op 2 maart de dooi in. De Ransuilen in Meerwijck laten op 4 maart weer hun lokroep 'oeoehh' horen; het wordt tijd dat er weer aan de voortplanting van het geslacht wordt gedacht. Op 10 maart als de winter het definitief van de lente heeft verloren, trekt zeer laag over het Gorechtpark een Rode wouw, met de kenmerkende gevorkte staart welke voortdurend draaiende bewegingen maakt en dan met soepele wickslag wegzwenkt op zoek naar een partner. Op 17 maart maakt ook de Ruigpootbuiserd, welke de afgelopen winter steeds in Meerwijck was te vinden, aanstalten

Sperwer

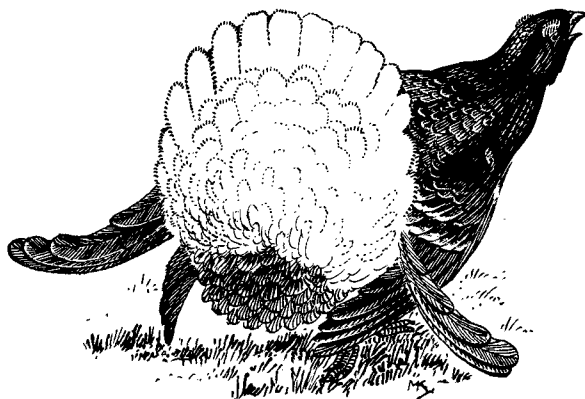
om zijn noordelijke broedplaats weer op te zoeken, de volgende dagen was hij er niet meer. Het is ondertussen 20 maart, als eindelijk de lokroep van de Tjiftjaf in het Gorechtpark wordt gehoord, in 1978 was dit reeds op 4 maart, duidelijk een gevolg van de strenge winter. De Sperwer, welke ook gedurende de afgelopen winter geregeld de mussen en vinken de stuipen op het lijf joeg, is op 5 april voor het laatst bij onze tuin aanwezig en verdwijnt weer, tot grote opluchting van het plaatselijke vogelvolkje.

Het is ondertussen 24 april geworden, de knoppen van de struiken barsten open, als een bezoek aan het roemruchte Fochteloërveen

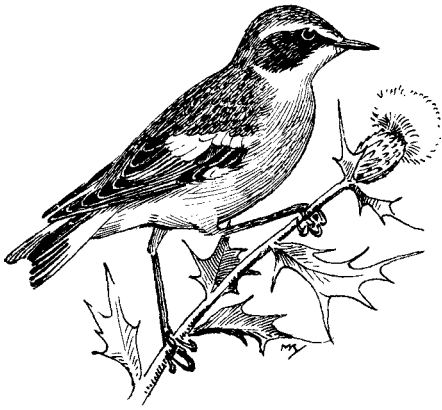

Ransuil

wordt gebracht, één der laatste bolwerken van het Korhoen. Vooral 's avonds en dan zeker met de komende zomertijd, is het de moeite waard, na de dagelijkse dagtaak eens de Korhoenders met hun wonderlijke toernooien te bewonderen. Sissend, blazend, springend, de fraaie liervormige staartveren gespreid met daar scherp afstekend, de witte onderstaartveren en de opgezwollen rode rozetten boven het oog. Er worden op deze avond totaal 10 mannetjes geteld. De volgende dag worden er 12 mannetjes en 2 wijfjes waargenomen. Ook op 25 april verblijven er op de grote vijver van het Gorechtpark twee Kuifduikers, geheel in prachtkleed. Kuifduikers worden minder algemeen in het binnenland gezien en zeker niet in het broedkleed, met hun schitterende goudkleurige pluim op de donkere kop. Waarlijk een buitenkansje dus, meestal worden ze in hun winterkleed gezien. De volgende dag waren ze reeds verdwenen, ook op weg naar het hoge

Korhoen

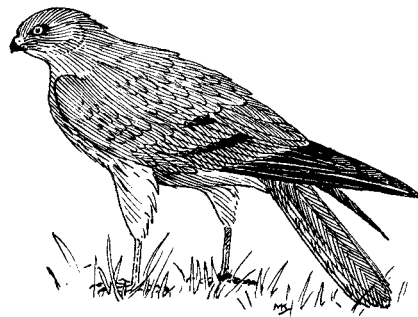
Paapje

noorden van Scandinavië.

De mei-maand heeft inmiddels haar intrede gedaan, meer en meer ontluiken de frisse blaadjes van bomen en struiken en juist omstreeks de dertiende van deze heerlijke maand wordt de exotische Wielewaal in het Kloosterbos bij Ter Apel waargenomen. Nu kan het nog: het bladerdak is nog niet te dicht; iets later in de maand wordt het uiterst moeilijk deze fraaie goudgele verschijning in de kijker te krijgen. De jodelroep klinkt door het ontwakende bos. Wat een schoonheid, wat een geluk heb je zo'n ontmoeting te mogen meemaken. Vooral als de zon op zijn verenpak schijnt is alles goud wat er blinkt. Deze dertiende mei schijnt de koperen ploert meedogenloos over het vlakke Groninger land; de koeien aan de overzijde van het kanaaltje hebben zich neergevleid en herkauwen het malse gras, enige schapen kuieren op het dijkje, welke grenst aan een klein ruig weilte met distels, zuring en verschillende zegesoorten met daartussen grillige boomstronken. Daar zit hij dan, het zeldzame Blauwborstje, pronkend en waaierend met de bronskleurige staart in het zonlicht. Zie hem uitdagend de felblauwe borst met daarin de witte ster naar voren gericht. Zingend verheft het zich in de lucht, kibbelt met een Paapje welke beide het territorium verdedigen. Ademloos zit je zo ineengehurkt in de slootwal naar dit bloeiende schouwspel te kijken. Dankbaar voor de verkregen tip, stram en stijf van het lange zitten, wordt na enige tijd afscheid genomen van dit kleine vergeten stukje land, waarvan deze vogels dankbaar gebruik hebben gemaakt. De mei-maand loopt helaas al weer ten einde als op de dertigste op de fraai gelegen vloeiden van de Veenhuizer Stukken bij Stads-

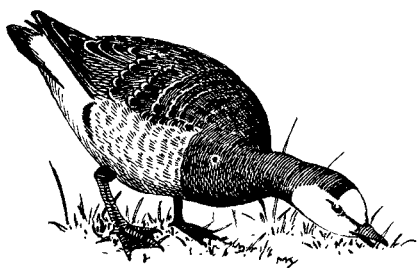
kanaal een paartje baltsende Geoorde futen wordt waargenomen. Even groot als de Kuifduiker zijn ze, maar met een meer afhagende goudgele oorpluim en doordat de ondersnavel iets gehoekt is, lijkt de snavel opgewipt. De Geoorde fuut is een zeldzame broedvogel in Nederland en wordt ook praktisch alleen bij ons in het winterhalfjaar opgemerkt.

Juni doet nu haar intrede. Op een heerlijke zesde juni-dag wordt in het rietcomplex bij het romantische Bats-haventje in Meerwijck aan het Zuidlaardermeer de roep van de Waterral gehoord; om hem in deze rietwildernis te zien te krijgen lukt je amper. Vaker worden de knorrrende, schreeuwende en gillende geluiden als van een speenvarken gehoord in het riet. Tot 27 juni kan ik geregeld tot diep in de nacht genieten van deze geheimzinnige vogelsoort, welke hier vermoedelijk wel gebroed zal hebben. Op de tiende juni komt nog een zeldzame vogel bij het Zuidlaardermeer terug, welke hier nog ieder jaar tot broeden komt en wel de Grauwe kiekendief. Het slanke mannetje vliegt met soepele vleugelslag over de uitgestrekte rietvelden het wijfje tegemoet welke reeds nestmateriaal in de klauwen draagt.

Grauwe kiekendief

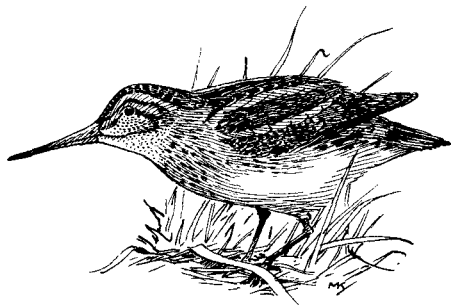
De zomer nadert met rasse schreden. Op 21 juli is het een drukte van belang bij de Oeverzwaluwenkolonie die sinds kort in een hoge zandwal in de Marnewaard in het Lauwersmeergebied is gevestigd. Het is toch bijna onvoorstelbaar, hoe zo'n klein vogeltje een gang in de relatief harde zandwal kan graven variërend van 50 tot 100 cm lengte. Af en aan vliegen de bruin gekleurde vogels de pijpen in, nooit wordt een vergissing van gang gemaakt.

Brandgans

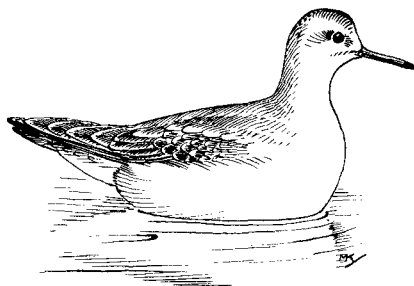
Ook op 21 juli worden weer de eerste Lepelaars in het Lauwersmeergebied waargenomen. Nu worden er 25 exemplaren geteld in het gebied 'Achter de Zwart'. Op 28 juli verblijven er reeds 45 exemplaren. Op 6 augustus bij de Vlinderbalg 23 exemplaren vliegend. In het gebied 'Achter de Zwart' waren toen zo'n 50 Lepelaars aanwezig. Op 12 augustus is het aantal reeds opgelopen tot 87 stuks, waaronder ook vele juveniele exemplaren met zwarte vleugelrand. Op 25 augustus waren er nog respectievelijk 3, 28 en 69 exemplaren, waarvan enkele geringd. Op 15 september waren er nog 21 en op 22 september nog 4 juveniele Lepelaars aanwezig. Het wachten is op de eerste broedgevallen.

Op 12 augustus is er een verrassing in het Lauwersmeergebied, als er een troepje van 10 Grauwe franjepoten wordt ontdekt; vogels uit noordelijker streken, o.a. IJsland, welke reeds in winterkleed waren en steeds rondtollend op het water voedsel tracht te bemachtigen uit het ontstane draaikolkje. Met de priemdunne

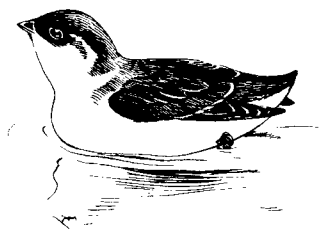
Bokje

snavel worden kreeftjes, slakjes en vliegjes bemachtigd. Het koren valt onder de machtige messen van de reusachtige dorsmachines en met het koren valt ook de zomer, het gaat snel nu. Op 23 augustus trekt een Havik langs mijn huis in zuidwestelijke richting, de trektijd vangt al weer aan. Uitzonderlijk vroeg zijn de Gierzwaluwen al weer verdwenen, op 5 september zie ik het laatste exemplaar. In 1978 was dit op 23 september. Op 22 september worden reeds de eerste twee Brandganzen waargenomen in het Lauwersmeergebied; de voorboden van de vele tienduizenden die nog zullen volgen.

Grauwe franjepoot

Op 2 oktober wordt op volle zee ten noordwesten van Texel genoten van twee groepen Jan van Genten van respectievelijk 10 exemplaren, waarvan 1 gespikkeld juveniel en 9 adulte vogels en nog eens 4 volwassen Jan van Genten; fraaie zeevogels, welke loodrecht als een torpedo in zee duiken en onder water naar de vis stoten. Halverwege de wijnmaand op 13 oktober is er een ware invasie van Bokjes op Schiermonnikoog. Het is uitermate moeilijk om deze kleine snippensoort in de zit waar te nemen. Men moet ze letterlijk bijna op de rug lopen, om ze op te jagen, waarbij het dan opvallend is, dat het Bokje zwijgend en rechtlijnig opvliegt, dit in tegenstelling tot de Watersnip welke zig-zaggend en onder 'ètsj' geroep het luchtruim kiest terwijl het Bokje na enige tientallen meters direct weer in de vochtige slijkachtige begroeiing terugvalt.

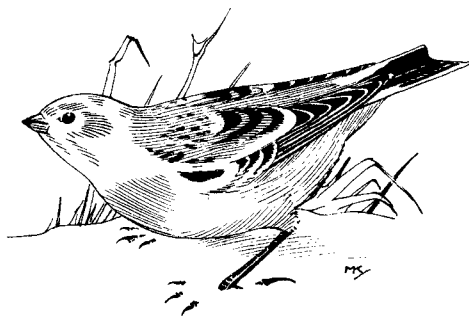

Kleine alk

Op 17 november wordt op de bazaltdijk van het havenhoofd Lauwersoog de Paarse strandloper in gezelschap van een Steenloper waargenomen. Een erg donkere strandloper, welke alleen in de broedtijd een paarsachtige glans vertoont. Op 18 en 21 november is er rep en roer in de Eemshaven, de zeldzaam aan de kust verblijvende Kleine alk, een spreekwagrote vogel verblijft sinds enige dagen in de oostelijke haven. Na een telefonische tip om 15.00 uur spoed ik mij erheen, een rit tegen de snel invallende duisternis. Tot mijn grote vreugde tref ik het veel duikende, gedrongen vogeltje aan bij een opgelegde Liberiaanse tanker. Op 21 november bij stralende zonneschijn probeer ik met de telelens een nieuwe kans en jawel, het kleine pinguïnachtige wezentje is nog steeds aanwezig; duikend en draaiend van minimaal 12 seconden onder water blijvend tot maximaal 27 seconden. Volgens de literatuur worden in hun broedgebieden zoals Groenland, IJsland en Spitsbergen geregeld Kleine alken door Zee-robber en Zeehonden verorberd. Laat ik nu tot mijn schrik op een afstand van zo'n 50 meter van de Kleine alk een buitenlende Zeehond ontdekken, die ook verdwaald in de haven schijnt te zijn. Ik denk daar gaat ie . . . Er gebeurt gelukkig niets. Vermoedelijk heeft deze Zeehond nooit een Kleine alk gezien en zeker niet in de Eemshaven . . .

Ook de maand november gaat naar een stormachtig einde, de ene storm na de andere dendert over de natte landerijen. Op 24 november is er echter weer een verrassing. In de buurt van het Friese Parrega wordt tussen een grote groep Kleine rietganzen een Sneeuwganzen ontdekt in een weiland. Af en toe vliegt de Sneeuwganzen op, waarbij dan scherp de zwarte vleugeltippen afsteken tegen het verdere witte vleugeltkleed.

Op 15 december raast een zuidwesterstorm windkracht 9 tot 10 over ons land. Felle regen- en hagelbuien geselen het kale land; wel ideaal weer om naar zeeduikers uit te kijken aan de kust. Bij de Eemshaven is het dan ook goed raak. In de oostelijke haven tegen de bazaltdijk zwemt een Roodkeelduiker en liggen nog twee exemplaren op het met zeewier bedekte talud. De vogels trekken met de iets opgewipte snavel strengen zeewier om het lichaam, alsof ze aan het nestelen zijn. Tot op een dertigtal meters kan ik de fraaie vogels benaderen. Dan schuifelen ze het water in en later vliegt er één weg. Vlak in de buurt duikt ook een duidelijk grotere Parelduiker, met een rechte dolkvormige snavel, witte borst, rugzijde donker bruinzwart en weinig gevlekt. Even later ontwaar ik nog

Sneeuwgorz

een tweede exemplaar in de haven. Een groepje Sneeuwgorzen waaiert langs de dijk en zoekt beschutting tussen de stenen.

Het jaar is rond, nog enkele dagen scheiden ons van de 'Tachtiger Jaren'. Wat zal het ons brengen. Ik hoop voor U een vogelrijk decennium.

Adres van de schrijver:

*Uit: 'Veenpluis',
Contactorgaan van de afdeling Veendam e.o.
Tekeningen van M. J. C. Kolvoort.*